

Uus hübriidne orhidee koos vanematega, vasakult tihedaõiene käoraamat (*Gymnadenia densiflora*), hübriid \times *Dactyloдения palustris* ja teine vanemliik kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*)

Uus hübriidne orhideetakson Eestist: \times *Dactyloдения palustris*

Rainar Kurbel

Alljärgnevas artiklis on esitatud uue hübriidse taksoni, tihedaõiese käoraamatu (*Gymnadenia densiflora*) ja kahkjaspunase sõrmkäpa (*Dactylorhiza incarnata*) hübriidi \times *Dactyloдения palustris* Kurbel esmakirjeldus.

Varem on kirjeldatud tihedaõiese käoraamatu lähiliigi harilikku käoraamatu hübriidi kahkjaspunase sõrmkäpaga: \times *Dactyloдения vollmannii* (*Dactylorhiza incarnata* \times *Gymnadenia conopsea*). See ülevaatlilik esitus avaldati 1914. a Saksamaal väljaandes „Flora von Bayern“ botanikaprofessor Franz Vollmanni auks. Taim leiti 1901. aastal Münchenist lõunas. Järgmine teade Saksamaalt pärineb Günther Gerloffilt alles 1986. aastast Ichenheimist.

Eestist olen \times *Dactyloдения vollmannii* varem leidnud kahel korral: 1. juulil 2014 Lääneranna vallast Kuke külast rannaniidult ja 25. juu-

\times *Dactyloдения palustris*

Kurbel nothosp. nov. = *Gymnadenia densiflora* (Wahlenb.) A.Dietr. \times *Dactylorhiza incarnata* (L.) Soó – *Holotypus*: Pärnu maakond, Lääneranna vald, Kiska küla, Tuhu madal-soo 26.06.2020, Rainar Kurbel (TAA0150756)

nil 2015 samast vallast Oidrema madal-soost.

Uut taksonit \times *Dactyloдения palustris* on Eestist leitud kahel korral. Esimest märkasin Lääneranna vallas Tuhu soos 18. juunil 2019, morfoloogilised mõõtmised said tehtud kordusvaatluse käigus 26. juunil 2019 ja siis kogusin ka herbaareksemplari (TAA0150756).

Vaid mõned päevad hiljem andis

Ivar Leidus teada, et oli Keila lähedalt Niitvälja soost leidnud ühe \times *Dactyloдения* hübriidi. Selle määrasin 4. juulil 2019 samaks taksoniks, mis kasvas Tuhuski. Ühiselt mõõtsime Niitvälja taimet ja võtsime herbaareksemplari (TAA0150757).

Kasvukohad. Nii Tuhu soo kui ka Niitvälja soo on klassikalised madal-sood. Mõlemas kasvasid taimed päikesele avatud kohas. Taimede õisikud ulatusid selgelt üle rohurinde. Tuhus leidus lähikonnas kiduraid sookaski ja mände, 20 meetri raadiuses kasvasid orhideedest veel harilik käoraamat, soohiilakas, soo-neiuvaip, kollakas sõrmkäpp ja Russowi sõrmkäpp. Niitvälja lähiumbrus oli puittaimestikuta; orhideedest võis kohata harilikku käoraamatut ja lõhnavat käoraamatut, Russowi sõrmkäpa ja soo-neiuvaipa.

Taksoni kirjeldus. Eristades \times *Dactyloдения palustris*'t sarnasest hübriidist \times *Dactyloдения vollmannii*, on

Hübriidse uue liigi *×Dactylodenia palustris* õied Niitvälja ja Tuhu soost ning võrdluseks *×Dactylodenia vollmannii* õied Kuke soost

järgitud samu morfoloogilisi põhimõtteid mis tihedaõiese ja hariliku käöraamatu puhul, sest teise vanemliigi, kahkjaspunase sõrmkäpa, mõjutus on samasugune. *×Dactylodenia palustris*'e isendid on pikemad ja suuremad, lopsakamate lehtedega, rohkemate ja suuremate õitega, värvikamate violetsete õitega ja tugeva hüt-sindilõhnaga (iseloomulik tihedaõiesele käöraamatule).

Tuhus mõõdetud taime kõrgus oli 66 cm, õisiku pikkus 22 cm ja selles oli 96 õit, õite huul oli 7 mm lai ja 6 mm pikk, kannus 13–15 mm pikk. Alumised kandlehed olid 25–27 mm pikad, keskmised kuni 20 mm ja ülemised 11–15 mm. Taimel oli viis suurt lehte, alt teine leht oli 22 cm pikk ja 1,8 cm lai ning alt kolmas leht 23,5 cm pikk ja 1,9 cm lai.

Niitväljal mõõdetud taim oli 51 cm

kõrge, õisiku pikkus 15 cm ja selles oli 69 õit, lehti samuti viis. Võrdluseks võib tuua, et Oidremalt leitud *×D. vollmannii* isendil oli 37 õit ja Kuke küla omal 41 õit.

Kuna mõlemad teadaolevad leiud pärinevad soost, on nimetuses epiteet *palustris*. ■

Rainar Kurbel (1974) on üle paarikümne aasta tegelnud looduslike orhideedega; MTÜ Käöraamat liige.

www.KL24.ee www.helmic.ee

**UUSIMAIK KANGAID JA LÕNGU IGAL NÄDALAL
KAASAEGNE PÄRLIPOOD**

- Tõhus filter asjatundliku ostja abistamiseks
- Ühine postitus ja arveldus
- Sind ootab enam kui 120 000 toodet
- Kudumine, heegeldamine, kangad, lapitehnika, naha- ja pärlitöö, tikkimine
- JUKI, Janome õmblusmasinad ja overlokid
- Nika kudumismasinad

**OTSE MAALETOOJALT
KARNALUKS OÜ LAOS, HERMANNI 1, C-KORPUS, TALLINN**

Siit leiab vajalikud
lõngad ka mänguasjade
tegemiseks!